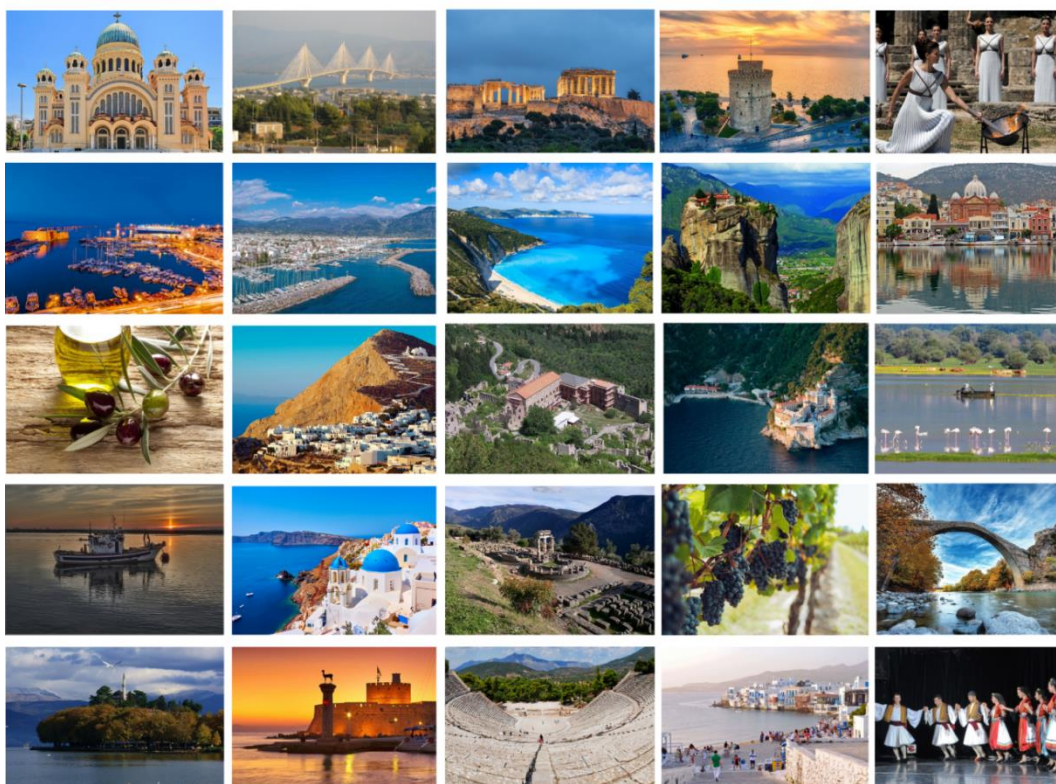

ΤΟΜΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

ΕΛΑ ΝΑ ΣΟΥ ΜΙΛΗΣΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

1

ΠΑΤΡΑ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2024

ISBN 978-618-82841-6-6

2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΛΑ ΝΑ ΣΟΥ ΜΙΛΗΣΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ

ΠΑΤΡΑ 18-22 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2024

ΤΟΜΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

2

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Ηλία Πολίτη, 26504, Πανεπιστημιούπολη Πατρών

Τηλ.: 2610431509, Fax: 2610431510

ISBN 978-618-82841-6-6

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

2ου Πανελλήνιου Μαθητικού Συνεδρίου ΕΛΑ ΝΑ ΣΟΥ ΜΙΛΗΣΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ

Πρόεδρος:

Κωτσελένη Σοφία Δ/ντρια ΠΛΠΠ, εκπαιδευτικός ΠΕ 02

Αντιπρόεδρος

Κυριακούlopoulos Ευάγγελος Υποδ/ντής ΠΛΠΠ, εκπαιδευτικός ΠΕ01

Γραμματέας:

Χιωτέλης Ιωάννης, εκπαιδευτικός ΠΕ04 ΠΛΠΠ

Μέλη:

Αβραμόπουλος Αβραάμ, εκπαιδευτικός ΠΕ80

Δημητροπούλου Βασιλική, εκπαιδευτικός ΠΕ02

Ζούπας Αθανάσιος, εκπαιδευτικός ΠΕ03

Κακογιάννης Απόστολος, εκπαιδευτικός ΠΕ02

Καρράς Νικόλαος, εκπαιδευτικός ΠΕ86

Κρίθη Μαρία, εκπαιδευτικός ΠΕ06

Λύρη Αναστασία, εκπαιδευτικός ΠΕ03

Μητρούλια Σοφία, εκπαιδευτικός ΠΕ02

Μπουρδανιώτης Πολυχρόνης, εκπαιδευτικός ΠΕ11

Μπουτκόβαλη Μαρία, εκπαιδευτικός ΠΕ02

Πετροπούλου Γεωργία, εκπαιδευτικός ΠΕ04

Ποταμιάνου Ανδρονίκη, εκπαιδευτικός ΠΕ02

Σιδηρά Μαρία, εκπαιδευτικός ΠΕ02

Ψυλοπαναγιωτοπούλου Ελένη, εκπαιδευτικός ΠΕ05

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2ου Πανελλήνιου μαθητικού Συνεδρίου ΕΛΑ ΝΑ ΣΟΥ ΜΙΛΗΣΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ		
1	ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ ΕΛΕΝΗ	ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Η/Υ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
2	ΓΚΟΥΓΚΟΥΛΗ ΚΛΕΙΩ	ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
3	ΚΑΡΑΚΑΝΤΖΑ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ	ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
4	ΚΑΤΣΙΑΝΗΣ ΜΑΡΚΟΣ	ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
5	ΚΙΑΠΙΔΟΥ ΕΙΡΗΝΗ	ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
6	ΚΟΝΤΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	ΤΜΗΜΑ ΦΟΛΟΣΟΦΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
7	ΚΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
8	ΚΩΣΤΙΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
9	ΛΥΚΟΘΑΝΑΣΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Η/Υ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
10	ΛΕΜΟΝΙΔΟΥ ΕΛΛΗ	ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
11	ΠΑΝΤΖΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
12	ΠΡΩΙΜΟΥ ΑΓΑΠΗ	ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
13	ΣΥΡΚΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
14	ΤΕΡΕΖΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
15	ΤΣΙΓΓΕΛΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	ΤΜΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
16	ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ	ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
17	ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
18	ΚΩΣΤΑΡΑ ΦΡΥΝΗ	ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
19	ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
20	ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

2ο Πανελλήνιο Μαθητικό Συνέδριο ΕΛΑ ΝΑ ΣΟΥ ΜΙΛΗΣΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1ο ΓΕΛ ΑΧΑΡΝΩΝ.....	9-20
1ο ΓΕΛ ΠΑΤΡΩΝ.....	21-28
1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ.....	29-32
1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΝΕΑΠΟΛΗΣ.....	33-36
1ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ.....	37-48
1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΠΑΡΤΗΣ.....	49-58
1ο ΕΠΑΛ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	59-63
1ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ.....	64-66
1ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ	67-88
1ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	89-101
1ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΥΡΓΟΥ	102-129
1ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΑΘΗΝΩΝ ΓΕΝΝΑΔΕΙΟ	130-148
1ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΧΑΛΚΙΔΑΣ.....	149-151
1ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	1270-1273
1ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	152-177
2ο ΓΕΛ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	178-209
2ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΡΙΝΙΟΥ.....	210-223
2ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΜΑΛΙΑΔΑΣ	224-265
2ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	266-269
2ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΕΛ ΚΙΛΚΙΣ.....	270-274
2ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΕΛ ΛΕΥΚΑΔΑΣ	275-296

2ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΡΟΔΟΥ	297-317
2ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΒΟΛΟΥ.....	327-353
2ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΟΛΟΥ.....	354-363
3ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΕΛ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ.....	364-372
3ο ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΙΛΙΟΥ	373-379
4ο ΓΕΛ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ.....	380-381
4ο ΓΕΛ ΧΑΝΙΩΝ	382-400
4ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΖΩΓΡΑΦΟΥ	401-413
4ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΞΑΝΘΗΣ.....	414-425
4ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΥΡΓΟΥ	426-433
4ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΕΛ ΤΡΙΚΑΛΩΝ.....	434-446
5ο ΓΕΛ ΛΑΡΙΣΑΣ	447-458
5ο ΓΕΛ ΠΑΤΡΩΝ	459-472
5ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΡΟΛΕΜΑΪΔΑΣ.....	473-490
6ο ΓΕΛ ΛΑΡΙΣΑΣ.....	491-496
7ο ΓΕΛ ΑΧΑΡΝΩΝ	497-530
8ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ.....	531-535
8ο ΓΕΛ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	536-614
11ο ΓΕΛ ΛΑΡΙΣΑΣ	615-622
13ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	623-630
14ο ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΜΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.....	631-633
20ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΑΤΡΩΝ.....	634-646
66ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	647-654
ΓΕΛ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ.....	655-668
ΓΕΛ ΔΟΞΑΤΟΥ	669-681
ΓΕΛ ΚΑΛΛΙΠΟΛΗΣ.....	682-685
ΓΕΛ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ.....	686-701

ΓΕΛ ΛΕΟΝΤΑΡΙΟΥ & ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΕΟΝΤΑΡΙΟΥ.....	702-705
ΓΕΛ ΜΟΥΔΡΟΥ	706-726
ΓΕΛ ΠΕΛΟΠΙΟΥ	727-733
ΓΕΛ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ	734-755
ΓΕΛ ΠΥΛΟΥ	756-778
ΓΕΛ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	779-818
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ	819-841
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΩΡΙΟΥ	842-851
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΝΤΑΝΟΥ	852-866
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΠΑΝΔΡΙΤΙΟΥ.....	867-869
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΟΥ.....	870-882
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΝΕΑΣ ΦΩΚΙΑΣ.....	883-891
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ.....	892-903
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.....	904-915
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΥΚΟΥΡΙΟΥ.....	916-921
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΖΕΡΜΙΑΔΩΝ.....	922-925
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ.....	926-929
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΥ.....	930-944
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ.....	945-949
Ε.Ε.Ε.ΕΚ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ.....	950-953
Ε.Ε.Ε.ΕΚ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ.....	954-957
Ε.Ε.Ε.ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	958-967
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΛ ΜΟΝΑΧΟΥ	968-973
ΕΝΕΕΓΥΛ ΒΕΡΟΙΑΣ.....	974-982
ΕΠΑΛ ΚΑΤΟΧΗΣ.....	983-986
ΕΠΑΛ ΝΕΩΝ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	987-1010
ΜΟΥΣΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ- ΛΥΚΕΙΟ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ.....	1011-1019

ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ.....	1020-1026
ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ.....	1027-1039
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ – ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΑΝΤΙΡΙΟΥ	1040-1043
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	1044-1086
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.....	1266-1269
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	1087-1115
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΑΝΑΒΡΥΤΩΝ.....	1116-1141
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ.....	1142-1152
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΖΑΝΝΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ- ΓΕΛ ΚΑΛΛΙΠΟΛΗΣ	1153-1162
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1163-1189
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΙΩΝΙΔΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ	1190-1219
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ.....	1220-1225
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΕΛ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ – ΓΕΛ ΠΗΠΕΙΟΥ.....	1226-1237
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ.....	1238-1245
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΙΩΝΙΔΕΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	1246-1259
ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ.....	1260-1261
ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ.....	1262-1265

ΔΙΑΠΕΡΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΧΟΡΟ

Βελέντζα Ευαγγελία, Γιαννάκη Γεωργία, Γιαμμουγιάννης Δημήτριος Ταξιάρχης, Ζητιανέλλη Άννα-Μαρία, Καϊνού Φιλίππια, Καμαρού Ιωάννα, Κανελλή Μαρία, Καντιάνης Βασίλειος Παναγιώτης, Καρτάλη Ερμιόνη, Κουμαρά Δωροθέα, Λαμπούση Σοφία, Παρλιάρου Μαρία-Ευστρατία, Παρλιάρου Ταξιαρχούλα, Σιμινή Όλγα, Τζεμπετάι Αμάντα, Τηλεμάχου Γεώργιος, Ψωμάς Ατσίδης Δημήτριος.

Επιβλέποντες:

Κανλής Παράσχος ΠΕ11, Κανλής Παναγιώτης ΠΕ11

Σχολεία:

Πρότυπο Γενικό Λύκειο Μυτιλήνης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Γενικό Λύκειο
Ιππείου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο χορός είναι συνδεδεμένος με την ιστορία, τα δρώμενα, τα βιώματα και τους θρύλους της κάθε περιοχής του νησιού μας. Η ιστορία της Λέσβου είναι μακραίωνη και για να την γνωρίσεις χρειάζονται ατέλειωτες ώρες μελέτης. Για να γνωρίσεις την παράδοση αυτού του εξαιρετικού Ελληνικού νησιού, χρειάζεται να περπατήσεις στα σοκάκια των χωριών, να γνωρίσεις τους ανθρώπους του, και να αντιληφθείς τα ιδιαίτερα ξεχωριστά πολιτιστικά στοιχεία του κάθε χωριού. Καθώς ο αριθμός των χωριών της Λέσβου είναι πολύ μεγάλος, θα επιχειρήσουμε μια σύντομη περιήγηση σε ιστορικά στοιχεία που έχουμε συλλέξει για την περιοχή της Αγιάσου και του κάμπου Ιππείου Λέσβου, προκειμένου να διηγηθούμε την ιστορία αυτού του τόπου μέσα από την μουσικοχορευτική του παράδοση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Παραδοσιακός χορός, Ιστορία, Λέσβος

122
7

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ρόλος του Ελληνικού παραδοσιακού χορού υπήρξε καθοριστικός ως προς την διαφύλαξη και συνέχιση της εθνικής ταυτότητας του Έλληνα, ιδιαίτερα στις δύσκολες περιόδους της ιστορίας του. Βέβαια, στην σύγχρονη πραγματικότητα με την διεθνοποίηση του πολιτισμού, την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, και την ραγδαία εξέλιξη των μέσων μαζικής μεταφοράς, όσο και των επικοινωνιών, δημιουργείται ένα σύνθετο κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αντιλαμβανόμαστε διαφορετικές μορφές πολιτισμικών, εθνοτικών, και κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών. Επομένως, χρειάζεται η αναγνώριση και η μετάδοση εκείνων των προτύπων, που συμπεριφορά τους είναι μέρος ενός ιδιαίτερου στοιχείου αναγνώρισης και σεβασμού στις πνευματικές και πανανθρώπινες αξίες. Η κοινωνικοποίηση των μαθητών, ιδιαίτερα μέσα από τον θεσμό της εκπαίδευσης έχει ως σημαντικό σκοπό την ανάπτυξη προσωπικοτήτων με σταθερές ηθικές αρχές, ισχυρή αυτοαντίληψη και πρώτιστα την έγκαιρη επέμβαση για την αποφυγή φαινομένων ξενοφοβίας και ρατσισμού (Κανλής,2016:1).

Στο πλαίσιο της λειτουργίας του ομίλου Δημιουργικότητας και Αριστείας του Προτύπου Γενικού Λυκείου Μυτιλήνης, του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με διδάσκοντες τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής Κανλή Παράσχο και Κανλή Παναγιώτη, και θεματική «Προσεγγίζω βιωματικά τον αθλητισμό – παραδοσιακό χορό ως σωματική ευεξία και πνευματική καλλιέργεια για μια καλύτερη ποιότητα ζωής», οι μαθητές γνωρίζουν και μαθαίνουν να χορεύουν χορούς απ’ όλη την Ελλάδα. Σε σύμπραξη με το Γενικό Λύκειο Ιππείου, οι μαθητές συνεργάζονται έτσι ώστε να διηγηθούν την ιστορία της Λέσβου μέσα από τοπικούς παραδοσιακούς χορούς. Ο χορός αποτελεί κορυφαία εκδήλωση του ατόμου, καθώς του δίνει την δυνατότητα να εκφραστεί συναισθηματικά και να εκδηλώσει μια ολοκληρωμένη ψυχοσωματική αρμονία. Ειδικότερα, ο ελληνικός παραδοσιακός χορός είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ιστορία του τόπου και του λαού μας, ενώ χάνεται στα βάθη των χιλιετιών. Δυστυχώς όμως πάρα πολλοί χοροί ξεχνιούνται, καθώς οι γεροντότεροι φεύγουν και οι νέοι, όσοι χορεύουν, το κάνουν καθαρά για λόγους διασκέδασης ή για φολκλορικούς και τουριστικούς σκοπούς. Ο παραδοσιακός χορός όμως είναι φορέας ιστορίας, νοημάτων και εκφράσεων

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΟ-ΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Η Λέσβος, το τρίτο σε έκταση νησί του Αιγαίου μετά την Εύβοια και την Κρήτη, βρίσκεται στο βορειοανατολικό Αιγαίο, απέναντι από τις μικρασιατικές ακτές. Η ανθρώπινη παρουσία στην Λέσβο προσδιορίζεται, σύμφωνα με ευρήματα, ήδη από την προϊστορική περίοδο. Τον 10^ο αιώνα π.Χ. αποικείται από τους Αιολείς και καθίσταται σημαντικό κέντρο των γραμμάτων και της ποίησης, με την Σαπφώ, τον Αλκαίο και της φιλοσοφίας με τον Πιττακό, έναν από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας. Στους επόμενους αιώνες περνάει στην κατοχή των Ρωμαίων, ενώ το 324 μ.Χ. βρίσκεται κάτω από την επιρροή της Βυζαντινής αυτοκρατορίας μέχρι το 1355 μ.Χ., όπου παραχωρείται από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου, Ιωάννη Παλαιολόγο στην Γενοβέζικη οικογένεια των Γατελούζων. Το 1462 οι Οθωμανοί κατακτούν το νησί, το οποίο απελευθερώνεται στις 8 Νοεμβρίου 1912, μετά την νικηφόρα επέμβαση του ελληνικού στόλου, με αρχηγό την ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη. Το νησί τελικά ενσωματώνεται στην υπόλοιπη Ελλάδα το 1914 και με την μικρασιατική καταστροφή του 1922, δέχεται μεγάλο αριθμό Ελλήνων προσφύγων, ενώ οι εναπομείναντες Τούρκοι κάτοικοι το εγκαταλείπουν με την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1923-24.

Θα ξεκινήσουμε την ιστορική περιήγησή μας από την Οθωμανική περίοδο, στο χωριό της Αγιάσου. Όπως μας αναφέρει ο Κολαζιζέλης (1997) κατά το 1632 η κατάσταση για τους υποδουλωμένους Έλληνες άλλαξε, καθώς καταργήθηκε το παιδομάζωμα, οι εξισλαμισμοί και ο φανατισμός των Οθωμανών δεν είχαν την ίδια ένταση, και κατά αυτόν τον τρόπο ο ραγιάς βρέθηκε κάτω από ένα πιο «χαλαρό» για εκείνον περιβάλλον. Δόθηκε ακόμη η δυνατότητα σε όσους γνώριζαν την τουρκική γλώσσα, να καταλαμβάνουν θέσεις στον κυβερνητικό μηχανισμό, πλέον ως υποδουλωμένοι Έλληνες, και όχι ως αρνησίθρησκοι χριστιανοί. Στα χρόνια λοιπόν που ακολούθησαν με τις ευνοϊκές αλλαγές για τους υποδουλωμένους Έλληνες, όπως η οικονομική ευρωστία, συνέβαλαν στο να βελτιωθεί ο τρόπος ζωής τους. Οι γυναίκες αναβίωσαν παλαιότερα έθιμα, όπως οι φωτιές «κάψαλα» κατά την εορτή του Αγίου Γιαννιού, το απόγευμα με τις συμμετέχουσες να πηδάνε πάνω από αυτές, τις κούνιες που κρέμαγαν στα δέντρα, και τους Κυριακάτικους χορούς που γινόταν στην πλατεία του χωριού, τραγουδώντας και χτυπώντας ταυτόχρονα τα χέρια τους πάνω στον ρυθμό του τραγουδιού (Κολαζιζέλης, 1997:155-158).

Οπωσδήποτε και η ζωή των ανδρών είχε βελτιωθεί, συμμετέχοντας σε συζητήσεις, κάθε είδους συναλλαγές και διασκέδασης στα λεγόμενα «μπακάλικα», τα οποία έπαιζαν και τον ρόλο του καφεενίου ή της «νταβέρνας», διαθέτοντας ακόμη και «σοφά για τους μπεκρήδες». Οι νεότεροι ανέπτυξαν το δίστιχο νεοελληνικό τραγούδι, παραχαράσσοντας τον αμανέ των Οθωμανών, επανέφεραν τους «κώμους» ή «πατινάδες», όπως στους αρχαίους χρόνους, στην διάρκεια των οποίων τριγυρνούσαν στις γειτονιές των ερωμένων κατά την ημέρα ή κάτω από τα παράθυρα τους κατά την διάρκεια της νύχτας, με την συνοδεία μουσικής να προπορεύεται,. Όταν διασκέδαζαν έτρωγαν γκιουβέτσια, έπιναν κρασί, τραγουδούσαν άσματα μονόφωνα, χόρευαν με την συνοδεία μουσικής και τραγουδιού, και όταν έφταναν σε έξαψη δεν δίσταζαν ακόμη και να πυροβολούν. Τότε έκαναν και την εμφάνισή τους οι οργανομουσικοί «βιολατζήδες» και «παιγνιδιατόροι». Τα όργανα που χρησιμοποιούσαν ήταν βιολιά, κλαρίνα, σαντούρια, γκάϊντες, ντουμπελέκια, παράλληλα με «λαρυγγισμούς καλλίφωνων αμανετζήδων» δημιουργούσαν ένα εύθυμο και χαρούμενο κλίμα κατά την διάρκεια των συμποσίων. Οι χοροί που συνήθιζαν να χορεύουν ήταν οι συρτοί, κυκλικοί, όπως «συρτός» και ο «καλαματιανός», έβγαιναν ακόμη από τον κύκλο χορεύοντας τους αντικριστούς «καρσιλαμά», «ζεϊμπέκικο», και έκλειναν με τον «πηδηχτό» όλοι μαζί. Συνήθιζαν να σταματούν κάθε λίγο τον χορό για να πουν ένα ποτό που δέχονταν από συγγενείς γνωστούς, ακόμη και από οικείους Οθωμανούς. Δεν παρέλειπαν, όπως οι αρχαίοι πρόγονοί τους, να ρίχνουν κατά γης λίγο κρασί προς τιμή των νεκρών. Κατά την διάρκεια των αποκριών η διασκέδαση αποκορυφωνόταν με ενδυμασίες που προκαλούσαν το γέλιο, «μασκαράδες» ενδεδυμένοι με διάφορα φορέματα, προσωπίδες, φορούσαν κουδούνια, «κουδουνάτοι πειρασμοί», ενώ την Καθαρά Δευτέρα πραγματοποιούσαν σάτιρα «του Διαβόλου καλόγεροι πώς το τρίβουν το πιπέρι» (Κολαξιζέλη,1997:158-159).Η περίοδος της οθωμανοκρατίας είναι τεράστια για να την καταγράψουμε στον περιορισμένο χώρο της εν λόγω εργασίας, θα αναφέρουμε όμως μια αρνητική αλλαγή που έγινε με το σύνταγμα των Νεότουρκων το 1908, που οι χριστιανοί της Τουρκίας έχασαν τα προνόμιά τους που είχαν αποκτήσει με το Χάτι-σερίφ και Χάτι-χουμαγιούν του σουλτάνου Μετζίτ. Οι αρνητικές αυτές εξελίξεις έπληξαν και την Αγιάσο, καθώς το αναγνωστήριο μετετράπη σε «πολιτικό κέντρο», καταργήθηκε το δικαστήριο και οι Αγιασώτες έπρεπε να μεταβούν στο δικαστήριο της Μυτιλήνης ακόμη και για μικροποθέσεις, αξίζει να αναφέρουμε την φράση της εποχής «φεύγε από το χωρίον που δεν έχει γιατρό και δικαστή». Ο φανατισμός των Τούρκων ήταν τέτοιος που ακούστηκαν

ακόμη και φράσεις όπως «Θα πάρουμε πίσω τα κτήματα που μας πήραν οι χριστιανοί», ενώ άνθρωποι φυλακίσθηκαν για ασήμαντες αφορμές. Οι Αναγνωστηριακοί, συμπέραναν ότι πολλά βάσανα θα πέσουν πάνω στα κεφάλια των ραγιάδων. Το ηθικό των κατοίκων μπήκε σε δοκιμασία, τα γέλια, τα αστεία, οι διασκεδάσεις, τα συμπόσια, ακόμη το εμπόριο και η καλλιέργεια των κτημάτων παραμελήθηκε. Οι κοπέλες έπαψαν τους κυριακάτικους χορούς, που γίνονταν στις γειτονιές και στις πλατείες με τη μουσική, το τραγούδι και τα χτυπήματα των χεριών, ενώ σταμάτησαν ακόμη και τις κούνιες που κρέμαγαν στα δοκάρια των σπιτιών. (Κολαξιζέλη, 1997:357-358).

Σε ό,τι αφορά την σύγχρονη μουσικοχορευτική παράδοση της Αγιάσου είναι όμοια με εκείνη άλλων χωριών της Λέσβου, με σημαντικές όμως ιδιαιτερότητες. Εκείνο που διαφοροποιεί και ξεχωρίζει την Αγιάσο είναι η τοποθεσία που είναι χτισμένη η εκκλησία της Παναγιάς, ως προσκύνημα μεγάλης λατρευτικής προσέλευσης. Οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που έχουν αναπτυχθεί μέσα στον χρόνο, συνέβαλαν καθοριστικά στο παρουσιάσει παραλλαγές από μουσικά ακούσματα των απέναντι παραλίων, αλλά και να δημιουργήσει νέα μουσικά μονοπάτια, την λεγόμενη «Μουσικοχορευτική Παράδοση της Λέσβου» (Κορομηλάς, 2014).

Οι Αγιασώτες δεν έχαναν ευκαιρία για γλέντι, εκτός από τις οργανωμένες οικογενειακές και κοινωνικές εκδηλώσεις, τα πανηγύρια, τα γλιτώματα της ελιάς, κ.α., οποιαδήποτε αφορμή που μπορούσε να ξεκινήσει ο χορός και το τραγούδι δεν πήγαινε χαμένη. Η καλή σοδιά, η αγορά ενός παραγωγικού ή μη ζώου, μια συμφέρουσα οικονομική συναλλαγή, ήταν η σπίθα που μπορούσε ανά πάσα στιγμή να ανάψει μεγάλο γλέντι. Όμως η «πατινάδα» της Κυριακής, που σημαίνει βόλτα με την συνοδεία χορού και μουσικής, ήταν το κυρίαρχο χορευτικό δρώμενο που πίσω του κρυβόταν η προσέλκυση του θηλυκού φύλου. Βρισκόμαστε στην προπολεμική Αγιάσο, η παραγωγή πλούσια αναδείκνυε την Αγιάσο ως ένα από τα μεγαλύτερα κεφαλοχώρια του νησιού, διαθέτοντας μεγάλο αριθμό τεχνιτών, όπως πεταλωτές, σαμαρτζήδες, ταμπάκηδες, κ.α. Μεγάλος επίσης ο αριθμός των καφενείων, όπου σύχναζαν οι άνδρες για να ηρεμήσουν, να κάνουν τις συναλλαγές τους, να κουβεντιάσουν, αλλά και να γίνουν τα προξενιά. Τα καφενεία είναι απαγορευμένο μέρος για τις γυναίκες, και μόνο σε πολύ περιορισμένες περιπτώσεις, όχι οι νέες και οι ελεύθερες, μπορούσαν να πλησιάσουν. Για να πλησιάσουν οι άνδρες κατά κάποιο τρόπο τις «γιαβουκλούδες» τους, ο μόνος τρόπος ήταν, αφού έχουν πει την ρακή τους και έχουν έρθει στο κέφι με την συνοδεία της μουσικής, «τα βιολιά» για τους

ευπορότερους και την λατέρνα για τους πιο φτωχούς, να κάνουν της βόλτα τους μέσα στα περίπλοκα σοκάκια του χωριού προκειμένου να ψάξουν για τις αγαπητικές τους, που κάθονται σε παρέες με τις φίλες τους στολισμένες στα «καριγλιά» τους (Σταύρου, 1995:20-21).

Η περιοχή του κάμπου του Ιππείου έχει την δική της ξεχωριστή ιστορία που χάνεται, όπως μας αναφέρει ο Σάλτας (2018) στα βάθη της προϊστορίας, όταν κατοικήθηκε από τον άνθρωπο, ο οποίος δημιούργησε πλήθος οικισμών με τοπωνύμια, τα οποία τα συναντάμε ακόμη και σήμερα, Αρακλές, Μακρυανά, Μάγγαινα, Μητρόπολη είναι κάποια από αυτά. Τα παλιά χρόνια ο ποταμός Ευεργέτουλας «άφηνε» τα νερά του να πλημμυρίσουν τον κάμπο και έτσι να γονιμοποιήσει το έδαφος, και γι' αυτή του την υποστηρικτική του ενέργεια έλαβε και το όνομα ευεργέτουλας. Μια πολύ παλιά συνήθεια που είχαν οι κάτοικοι του Ιππείου, της Συκούντας, και των Κεραμειών, ήταν εκείνη που τους ήθελε κάθε καλοκαίρι να «σνουπέρνουν» στον κάμπο, από το συνπαίρνω, που μαρτυρά ότι «*πως μαζί από κοινού με άλλους μεταφερόμαστε*». Εκεί στον κάμπο του Ιππείου οι άνθρωποι με τα «σνουπαρτά» γεμάτοι από χαρά, γέλια, τραγούδια και φωνές μένανε σε καλύβες, φτιαγμένες από ψαθί (χόρτο), καθώς οι πύργοι, όσοι υπήρχαν, ήταν λίγοι σε αριθμό. Τα βράδια οι άνθρωποι τα περνούσαν κάνοντας παρέες εξιστορώντας διάφορα γεγονότα, αινίγματα, παραμύθια κάτω από το φως της λάμπας. Την ημέρα ασχολιόντουσαν με την καλλιέργεια, το μάζεμα των σύκων και την κτηνοτροφία. Ξεχωριστά γεγονότα που περίμεναν με ανυπομονησία οι κάτοικοι του κάμπου ήταν τα πανηγύρια, όπως του Αγ. Παντελεήμονα στις 27 Ιουλίου, του Αϊ Γιάννη στις 29 Αυγούστου, με τελευταίο στις 8 Σεπτεμβρίου το Γενέσιον της Θεοτόκου, τα οποία κρατούσαν ακόμη και δύο μέρες. Στα πανηγύρια υπήρχαν μουσικές και χορός που κρατούσε μέχρι το πρωί. Τα καφενεία ήταν «*πρόχειρες τσαρντάκες*» με τραπέζια που τοποθετούνταν στις άκρες του δρόμου κάτω από δέντρα (Σάλτας, 2018:455-459).

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΑΝΤΑΜΕ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Οι λεσβιακοί σκοποί ταυτίζονται με εκείνους των μικρασιατικών παραλίων και δύσκολα μπορεί να εντοπισθεί κάποια διαφορά. Αυτό οφείλεται στην στενή σχέση των μουσικών και στην μεταξύ τους αλληλεπίδραση μέσα από τα συχνά ταξίδια που πραγματοποιούσαν. Οι πιο γνωστοί σκοποί ήταν το ζεϊμπέκικο του Αϊβαλιού, το Σμυρναϊκό, το Περγαμηνό. Στην Αγιάσο τα «ξύλα» συρτό και ο «Κιόρογλου»,

ρυθμός 5/8, θεωρούνται ως «εθνικοί ύμνοι» της Λέσβου. Σε ότι αφορά στην αγιασώτικη κομπανία, αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως ολοκληρωμένη όταν περιέχει έξι όργανα, δηλαδή βιολί, σαντούρι, κλαρίνο, τρομπόνι, μπάσο και κορνέτα, μπορεί όμως να πλαισιωθεί και από νταούλι και ζουρνά. Γύρω στο 1916-1917 εισάγεται η λατέρνα από την Σμύρνη, το μαντολίνο και η κιθάρα για τους μη επαγγελματίες μουσικούς, όργανα που χρησιμοποιούν στις καντάδες, επίσης το μαντολίνο για τα κορίτσια των πλούσιων οικογενειών. Το σαντούρι θα δώσει την θέση του στην ορχήστρα στο μπουζούκι. Οι μουσικάντες που έχαιραν μεγάλης εκτίμησης και κύρους, έπρεπε να «κλειστούν» εγκαίρως είτε πρόκειται για ιδιώτες που τελούσαν γάμους και βαφτίσια, είτε από τα καφενεία του χωριού, ακόμη και από το Αναγνωστήριο όταν διοργάνωνε χοροεσπερίδες κυρίως από τις εκάστοτε συντεχνίες για να τιμήσουν τον Άγιο τους. Η πληρωμή τους γινόταν κατόπιν συνεννοήσεως με τα καφενεία ή από την λεγόμενη «χαρτούρα» που πετούσαν οι θαμώνες στο σαντούρι⁴.

✓ Τα ξύλα, «Συρτός», χορός της Αγιάσου.

Από τους πιο δημοφιλείς σκοπούς, ο οποίος θεωρείται και ο εθνικός ύμνος της Λέσβου, είναι τα “**Ξύλα**” Η ιστορία θέλει να έχει πρωτοπαιχτεί ο σκοπός αυτός το 1878 στην Αγιάσο της Λέσβου, κατά τη διάρκεια της κατασκευής του πρώτου ατμοκίνητου ελαιοτριβείου για τις ανάγκες όλου του χωριού και συγκεκριμένα όταν το έργο βρισκόταν στην κατασκευή της στέγης. Τα ξύλα προέρχονταν από το κοντινό δάσος, η παράδοση αναφέρει ότι όλο το χωριό με μεγάλο ενθουσιασμό συνόδευε, βοηθώντας στην μεταφορά των τεράστιων καστανίτικων κορμών, τα «ταμπάνια» με τους αραμπάδες που έσερναν τα βόδια προς τον ανήφορο, στην τοποθεσία καμπούδι, που θα κτιζόταν το ελαιοτριβείο. Μπροστά από την συνοδεία προπορεύονταν οι βιολιτζήδες που έπαιζαν το συγκεκριμένο σκοπό που είχε το άκουσμα εμβατηρίου.

✓ Γαρουφαλλιά, μυτιληνιός καλαματιανός.

⁴ Πηγή: Αγιάσος Λέσβου, Η μουσικοχορευτική παράδοση <https://www.agiasos.gr/article/i-moysikohoreytiki-paradosi> (τελευταία προσπέλαση 19/7/2024)

Στα πανηγύρια τους γάμους και στα γλιτώματα χορεύονταν ο σμυρνιός καλαματιανός (Κορομηλάς, 2014).

✓ Καρσιλαμάδες της Λέσβου.

Στη Λέσβο μπορούμε να συναντήσουμε αρκετά είδη καρσιλαμάδων που χορεύονται με τον δικό τους ιδιαίτερο τρόπο σε κάθε χωριό, αλλά και την δική τους ξεχωριστή ιστορία. Όπως φανερώνει η ονομασία των χορών αυτών «καρσιλαμάς», χορεύονται αντικριστά, είναι ελεύθεροι χοροί, όπως άλλωστε και το Ζεϊμπέκικο, ο Απτάλικος και ο Αϊντίνικος και η μόνη τους διαφορά σύμφωνα με την γνώμη των ειδικών εντοπίζεται στη ρυθμική αγωγή, δηλαδή στην ταχύτητα που παίζεται ένας σκοπός. Λαμβάνοντας υπόψη την ρυθμική αγωγή, τα αργά 9σημα τα ονόμαζαν Ζεϊμπέκικα Βαριά ή Βρακάδικα, καθώς τα χόρευαν οι γεροντότεροι βρακάδες. Εκείνα που είχαν ρυθμό ελαφρώς πιο γρήγορο από τα βαριά τα ονόμαζαν Απτάλικά ή Λαφριά Ζεϊμπέκικα, ενώ καρσιλαμάδες όσα είχαν ρυθμό πιο γρήγορο από τα Απτάλικά και Αϊντίνικα όσα είχαν ρυθμό πιο γρήγορο από τους καρσιλαμάδες (Κοφτερός, 1998:13-14)

✓ Απτάλικος.

Τον απτάλικο χορό συναντάμε στον Μεσότοπο, ο οποίος είναι ένας από τους πιο αγαπητούς χορούς για τους κατοίκους του χωριού. Αναδεικνύει την ανυπάκουη ψυχосύνθεση και την λεβεντιά του χορευτή. Είναι αντικριστός και κυρίως αντρικός χορός, με πολλές φιγούρες «τζιλβέδισ», όπως καθίσματα, στροφές, χτυπήματα, αυθόρμητα ανάμεσα το βασικό κινητικό μοτίβο του χορού.

✓ Μαζωμένος ή Πηδηχτός Λέσβου.

Συνήθίζεται σε όλα τα χωριά και να είναι ο τελευταίος χορός που θα έκλεινε το γλέντι. Είναι το γνωστό γρήγορο χασαποσέρβικο με τον πρώτο του χορού να εκτελεί διάφορες φιγούρες «κουλουπ'τατσια», δηλαδή στροφές και καθίσματα. Οι χορευτές συνήθιζαν να χτυπάνε τα πόδια τους όλοι μαζί στο έδαφος με δύναμη, ή να πραγματοποιούν κάποιοι από αυτούς ένα ανάποδο σάλτο με συγκεκριμένη λαβή συγχορευτών τους. Επίσης, όπως γίνεται σε όλα τα χασαποσέρβικα έβγαιναν στο κέντρο του κύκλου και πραγματοποιούσαν διάφορες φιγούρες. Η ορχήστρα πολλές φορές ξεκινούσε να παίζει το Πηδηχτό με δική της πρωτοβουλία, έτσι ώστε να κάνει κατανοητό ότι αυτός είναι και ο τελευταίος χορός του γλεντιού. Υπήρχε η

συνήθεια να κρατάει ο χορός πολύ ώρα, παράλληλα έκαναν τον ρυθμό του τραγουδιού γρηγορότερο, έτσι ώστε να υπάρξει κόπωση και να αναγκαστούν να τον διακόψουν, λέγοντας φράσεις όπως «σιχτίρ χαβά» και «σιχτίρ πιλάφ», με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένταση ανάμεσα στις παρέες⁵.

✓ Αϊβαλιώτικο Ζεϊμπέκικο.

Το Αϊβαλιώτικο Ζεϊμπέκικο ανήκει στην μουσικοχορευτική παράδοση και στον πολιτισμό που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας. Ζεϊμπέκικο αργό, μεγαλόπρεπο, μερακλίδικο αναδεικνύει την λεβεντιά των χορευτών.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΧΟΡΟ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΗ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Σε αντίθεση με τους ευρωπαίους, οι οποίοι κάνουν λόγο για εθνολογία ή οι αγγλοσάξονες για πολιτιστική Ανθρωπολογία, στην Ελλάδα συνηθίζουμε να χρησιμοποιούμε τον όρο λαογραφία. Ο όρος Λαογραφία δεν είναι λάθος, καθώς σε τελική κατάσταση περιγράφει ακριβώς εκείνο το οποίο κάνουν οι συγκεκριμένοι μελετητές της παράδοσης, εν προκειμένω τον παραδοσιακό χορό. Η μελέτη λοιπόν της παραδοσιακής ζωής αποτελεί αντικείμενο της Λαογραφίας, μιας υποτιθεμένης επιστήμης, καθώς κατέχει και Πανεπιστημιακή έδρα.

Ωστόσο η κατάληξη «-γραφία» από μόνη της δεν μπορεί να αποτελεί επιστημονική προσέγγιση, καθώς φανερώνει καταγραφική περιγραφική δουλειά. Το πρώτο της συνθετικό «λαός», έννοια όχι επιστημονική, αλλά πολύ δημοφιλής για πολλές δεκαετίες ακόμη και σήμερα. Η δική μας έρευνα ασχολείται με τον παραδοσιακό χορό και την σχέση του μέσα από την τοπική ιστορία. Εκτός λοιπόν από την παραπάνω βιβλιογραφική επισκόπηση, η οποία βέβαια είναι ανεξάντλητη, προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε τον παραδοσιακό χορό του τόπου μας βιωματικά, χορεύοντας και προσεγγίζοντας ανθρώπους που γνωρίζουν την παράδοση, έτσι ώστε να συζητήσουμε – μιλήσουμε μαζί τους και να μάθουμε από πρώτο «χέρι» για τα χορευτικά έθιμα, αλλά και την καθημερινή ζωή των κατοίκων του νησιού. Για το λόγο αυτό, αν και η επαφή μαζί τους είχε τον χαρακτήρα μιας ελεύθερης συζήτησης, παρ' όλα αυτά συντάξαμε έναν οδηγό συνέντευξης, έτσι ώστε να μπορέσουμε να

⁵ Πηγή: Λαϊκό Μουσικοχορευτικό Εργαστήρι Πάτρας, Βόρειο και Ανατολικό Αιγαίο, χοροί, <https://laikoergastiri.gr/vorio-anatoliko-gego/> (τελευταία προσπέλαση 19/7/2024).

εκμαιεύσουμε τις εικόνες στην μνήμη του ερωτώμενου. Βέβαια, θα μπορούσε κάποιος να ισχυρισθεί ότι έτσι η συζήτηση είναι προσανατολισμένη, αλλά αυτό γίνεται περισσότερο για εμάς, έτσι ώστε να μην πεταγόμαστε με ερωτήματα από το ένα θέμα στο άλλο, αν και αυτό μπορεί να γίνει και από την μεριά των ερωτώμενων. Πάντα εξηγούσαμε τον σκοπό της εργασίας- έρευνας μας και ζητούσαμε την άδειά τους, προκειμένου να τους βιντεοσκοπήσουμε-ηχογραφήσουμε (Ράφτης, 1985:83-90).

Ενδεικτικά από τις συνεντεύξεις που πήραμε παρουσιάζουμε μερικά αποσπάσματα λόγω του περιορισμένου χώρου της εργασίας μας.

✓ Σάλτας Βαγγέλης Πρόεδρος του Πολιτιστικού συλλόγου Ιππείου:

...Οι γυναίκες, οι ενδυμασίες τους ήταν οι βράκες οι καρό, οι καθημερινές, όταν έβγαιναν στις γιορτές έβαζαν τα επίσημα, οι καρό οι βράκες ήταν οι καθημερινές, οι επίσημες ήταν μεταξωτές, έχουμε στο σύλλογο μια τέτοια βράκα επίσημη, ήταν πολύ βαριές ...πολύ πράμα ...και σηκωνόταν οι γυναίκες και χόρευαν, αλλά δεν χόρευαν όπως τους άνδρες ... οι γυναίκες όταν χόρευαν, καλαματιανό ή συρτό κυρίως και καρσιλαμά, αυτούς τους χορούς χόρευαν οι γυναίκες, αλλά δεν ξέρω τι γινόταν αλλού, ο άνδρας όταν σηκωνόταν να χορέψει καρσιλαμά, όχι συρτό, γιατί στο συρτό πιάνονται μαζί οι γυναίκες, ενώ ο άντρας μπορούσε να απλώσει τα χέρια να κάνει ... οι γυναίκες είχαν τα χέρια τους κολλητά έτσι (δείχνει πως είχαν τα χέρια τους κολλητά στα πλευρά) δεν ανοιγόταν, ήταν και αυτό δείγμα της ανδροκρατίας ...δεν ανοιγόταν οι γυναίκες δεν άπλωναν χέρια, ε...μετά έγινε και ανοιχτήκαν... οι γυναίκες όταν χόρευαν καρσιλαμά κάναν, έτσι (δείχνει τον τρόπο) και ήταν ωραίο αυτό...

✓ Παναγιώτης Σουσαμλής Μουσικός Αναγνωστηρίου Αγιάσου :

...επίσης δεν υπήρχε γάμος τότε χωρίς μουσική, η οποία ξεκινούσαμε να πάμε στο σπίτι της νύφης και του γαμπρού, να παίζουμε έξω από το σπίτι διάφορα τραγούδια που αφορούσαν το γάμο, και μετά θα παίρνανε τη νύφη από το σπίτι παίζοντας στο δρόμο, τον λεγόμενο νυφικάτο, που είναι ο σκοπός, κατεβαίναμε οι συγγενείς, μετά η μουσική μέχρι την εκκλησία τους παίζαμε..

Δεν ξέρω αν τον ξέρετε τον σκοπό αυτόν, τον νυφικάτο που λέμε, θα τον έχετε ακουστά.. Έχει λόγια εγώ θα σας πω λίγο την μελωδία ταραμ παραραμ παραραραμ... και τα λοιπά Το χετε ακουστά καθόλου; Ναι ..Ναι... Ε.. και μάλιστα πριν να πάρουνε

την νύφη και πριν πάμε εμείς (οι μουσικοί δηλ) να παίξουμε έξω από το σπίτι.... Μέσα στο σπίτι τραγουδούσαν τη νύφη με αυτόν το σκοπό, και άλλα βέβαια, που είχαν να κάνουν με τον γάμο, αλλά ο κυρίως σκοπός γι'αυτό λέγεται νυφκάτος ή νυφιάτικος, νυφκάτος στην ουσία ..γινόταν η τελετή στην εκκλησία, μετά τους περιμέναμε ξανά να πάμε στο καφενείο, τότε δεν είχε κέντρα διασκέδασης, και πολύ πιο παλιά γινόταν μέσα στο σπίτι όλα τα γλέντια του γάμου, εγώ τα έφτασα να γίνονται μέσα στα καφενεία, μαζεύονταν όλες οι οικογένειες, παίζαμε και διασκεδάζαν.

- ✓ Απόσπασμα συνέντευξης από ηλικιωμένη κυρία 75 χρονών, αγρότισσα νοικοκυρά από το χωριό Αγία Παρασκευή Λέσβου.

Μπορείτε να μας πείτε κάποια ιστορικά στοιχεία για τον χορό ή τους χορούς του χωριού σας:

«Κιόρογλου» είναι σκοπός γνωστός στους αγροτικούς πληθυσμούς της Μικράς Ασίας που ήρθε στα νησιά του Αιγαίου από τους πρόσφυγες το 1923. Κιόρογλου στα τούρκικα σημαίνει Τυφλός.

Θυμάστε κάποιους στίχους –ή λόγια από τους χορούς:

«Τσάκιτζι»

«Τσάκιτζι παλληκαρά με τα παλληκάρια σου, που την τρέμει ο ντουινιάς την παλληκαράδα σου και την εμορφάδα σου»

«Στείλε με μάνα για νερό»

Γιος: «στείλε με μάνα – στείλε με

Στείλε με μάνα για νερό

Στείλε με μάνα για νερό να σου το φέρω δροσερό

Κι αν δεν στο φέρω δροσερό την νιότη μου να μην χαρώ

Μάνα μου παραπάτησα και το σταμνί μου τσάκισα»

Μάνα: « δεν ήταν παραπάτημα, μα της αγάπης πάθημα».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Η εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας δεν είχε τον στενό κοινωνιολογικό χαρακτήρα με την διατύπωση υποθέσεων και ερωτημάτων και την τελική επιβεβαίωση ή απόρριψη τους. Η εν λόγω εθνογραφική δουλειά είχε ως σκοπό να γνωρίσουμε τα χορευτικά έθιμα, να μελετήσουμε την βιβλιογραφία, να χορέψουμε τους συγκεκριμένους χορούς, κάτι το οποίο απαιτεί μεγάλη προσπάθεια, πολύ χρόνο

και προσοχή, να μιλήσουμε με ανθρώπους που γνωρίζουν την παράδοση του τόπου μας. Το κυριότερο συμπέρασμα από όλη την δουλειά με το αντικείμενο του παραδοσιακού χορού και το πώς αυτός είναι συνδεδεμένος με την ιστορία ενός τόπου, είναι ο σεβασμός που αποκομίσαμε κυρίως με την βιωματική επαφή, έτσι ώστε να το μελετήσουμε ακόμη περισσότερο και να κάνουμε ορατές τις βαθύτερες δομές του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Κολαξιζέλη Σ., (1997). Θρύλος και ιστορία της Αγιάσου της νήσου Λέσβου, Φιλοπρόοδος Σύλλογος Αγιασωτών Αθήνα.

Κοφτερός Δ., (1998) "Ο Καρσιλαμάς στη Λέσβο", Παράδοση και Τέχνη 042, σ. 13-14, Αθήνα, Δ.Ο.Λ.Τ., Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1998.

Ράφτης Α., (1985). Ο κόσμος του Ελληνικού χορού, Πολύτυπο, Αθήνα.

Σάλτας Β., (2018). Λόγια του κάμπου, στο: Λεσβιακό Ημερολόγιο. Στο Π. Σκορδάς, (Επιμ.), Λεσβιακό Ημερολόγιο 2018, (σ. 455-459), Μυτιλήνη: Μύθος Εκδοτική Ε.Π.Ε.

Σταύρου Κ., (1995) "Η "Πατινάδα" της Κυριακής στην Αγιάσο Λέσβου", Παράδοση και Τέχνη 021, σ. 20- 21, Αθήνα, Δ.Ο.Λ.Τ., Μάιος – Ιούνιος 1995.

123
8

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Κανλής Π., (2016). Σύντομη περιοδολόγηση στην εξέλιξη των παραδοσιακών χορών και η διδασκαλία τους στο μάθημα της Φυσικής αγωγής.

<https://sxolathlpaid.blogspot.com/search/label/%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%9F%CE%99%20%CE%A7%CE%9F%CE%A1%CE%9F%CE%99> (τελευταία προσπέλαση 19/7/2024)

Κορομηλάς Κ., (2014). Η μουσικοχορευτική Παράδοση της Αγιάσου <https://anagnostirio.info/author/kleanthis/> (τελευταία προσπέλαση 19/7/2024)